

KES ON ÕIGLASE KAUBANDUSE SÕBER?

MTÜ Mondo annab Eestis välja õiglase kaubanduse sõbra märgist, millega tunnustame organisatsioone, kes lisaks oma põhitööle ja siinse majanduse edendamisele hoolivad ka talunike õiguste ja looduskeskkonna kaitsest arengumaades. Nad müüvad või kasutavad mitmesuguseid õiglase kaubanduse märgisega tooteid, on sellega teerajajad ning teiste inspireerijad. Tunnustus on rajatud usaldusele ja heale tahtele, mitte rangele kriteeriumitele. Õiglase kaubanduse sõbra märgist võib taotleda iga organisatsioon, kohvik, pood või kollektiiv, kes soovib lätes näidata hoolivat suhtumist, tarbib vastutustundlikult või müüb õiglaselt toodetud kaupa.

MIDA SINA TEHA SAAD?

Iga ostetud asi või tarbitud teenus on osa ärist. On tarbija valik, kas toetada oma rahaga selliseid ettevõtjaid, kes austavad tootjaid ja looduskeskkonda, või selliseid, kes teevad seda nende kulul. Eesti seadused kaitsevad töölisi, põllumehi ja lapsi orjatöö ja ahistamise eest, aga paljudes maailma riikides sellised mehhanismid puuduvad. Oma ostuvalikuga annad iga päev sõnumeid, millist maailma sa eelistad.

Kolm lihtsat asja, mida igaüks meist teha saab:

- X** ostes kohvi, teed, suhkrut, banaane, kakaod, šokolaadi või muud, mis on tehtud arengumaadest pärit toorainest, eelista õiglase kaubanduse märgisega tooteid;
- X** hakka oma töö juures ja enda korraldatavatel üritustel, koolitustel või kohtumistel kasutama õiglase kaubanduse tooteid;
- X** ole sõnumilevitaja – räägi oma valikutest sõpradele, lähedastele ja kolleegidele teistest organisatsioonidest ning kutsu neid sama tegema. Kiida poode, kes õiglase kaubanduse tooteid müüvad, ja utsita tagant neid, kes seda veel ei tee.

PEA MEELES, ET

... need tooted ei konkureeri meie toodetega, sest räägime toodetest, mida Eesti põllumehed ei kasvata;

... need tooted pole kallimad kui sama kvaliteetidega, kuid sertifitseerimata tooted;

... neid tooteid on saada paljudes Eesti poodides, nagu Biomarket, Chocolala, Comarket, Ehe mood, Kaubamaja, Konsum, Looduspere, Mahemarket, Marks&Spencer, Maxima, veebipood nelinurk.ee, Prisma, Rimi, Selver, Solaris toidupood, Stockmanni kaubamaja toiduosakond, Tassike armastust Otepääl ja Zuzu.

... maailm muutub iga ostuga.

„SUURED ASJAD EI SÜNNI AINULT IMPULSI MÕJUL; NAD SÜNNIVAD, KUI ÜKSTEISELE JÄRGNEVAD PALJUD OMAVAHEL SEOSTATUD VÄIKESED ASJAD.”

Vincent van Gogh

Keegi meist ei pane suhu toitu ega selga rõivaid, mis on ilmselgelt räpased. Ent leidub ka räpaseid võtteid, mis tootele silmaga nähtavat jälge ei jäta. Suur osa kaupu, mida iga päev tarbime – kohv, tee, suhkur, banaan, šokolaad, riis, puuvillast riided jne –, on kasvanud arengumaades või tehtud seal kasvanud toorainest. Kaubanduskettide ja rahvusvaheliste kokkuostjate surve hindu alla lüüa ja oma kasumeid suurendada on viinud alla lüüa ja oma asjade kasvatajad saavad oma töö selleni, et nende tasu, millest ei jätku väärilikuks eluks. Need sajad tuhanded naised, mehed ja sageli ka lapsed on ilma jäetud meile loomulikest õigustest, nagu puhkus, haiguspäevad või kaitse tööandja suvast tingitud vallandamise eest – ja neil ei ole enamasti võimalik valida endale muud tööd või kaubelda paremaid tingimusi. Neile peale surutud intensiivsed tootmisvõtted kurnavad maad ja reostavad loodust. See ei ole võõras mure. Kuigi need inimesed elavad meist kaugel, kasvatavad nad meile vajalikke asju ja soovivad sama, mis meie – väarikat, õnnelikku ja turvalist elu endale ja oma peredele. Keskkonnale tehtud kahjud ei püsi ühes riigis, vaid mõjutavad kliimamuutustena kogu meie planeeti. Meie võimuses on olukorda muuta, eelistades kauplustes õiglase kaubanduse märgisega tooteid.

MIS ON ÕIGLANE KAUBANDUS?

Õiglane kaubandus on rahvusvaheline kokkulepe, mis seisab arengumaade väike- tootjate huvide eest. Sellised standardid on loodud näiteks niisugustele arengumaade toorainest valmistatud kaupadele nagu kohv, tee, kakao, suhkur, šokolaad, riis, pähklid ja puuvill ning troopilistele puuviljadele nagu banaan, ananass ja mango.

KAS MU KÄITUMINE TÕESTI LOEB?

Muidugi. Näiteks müüdi Eestis 2015. aastal keskmiselt 12,5 kg banaane inimese kohta. Kui sa järgid õiglase kaubanduse põhimõtteid iga kord poes käies, tähendab see õige pea kümneid ja sadu õiglaselt toodetud banaanide ostuotsuseid, mis omakorda tähendab juba suurt muutust banaanikasvatajate elus.

AGA ÕIGLANE PIIM, KARTUL JA MUNAD?

Õiglane kaubandus kaitseb põllumehi ja tööliseid maades, kus kohalikud inim- ja tööõigusi tagama pidavad seadused on kas puudulikud või sootuks olematud. Seepärast näiteks lääneriikide toorainest valminud toodangule sellist märgist panna ei saa. Küll aga võib ka Eesti firma taotleda märgist, kui ta valmistab midagi juba mujal sertifitseeritud toorainest.

KUIDAS ÕIGLANE KAUBANDUSE TOOTEID ÄRA TUNDA?

Õiglase kaubanduse märgiseid on erinevaid. Ühtegi neist ei saa ise oma tootele panna, vaid neid tuleb taotleda sõltumatult organisatsioonilt, kelle kontrollijad tagavad, et tootmine vastab kehtestatud nõuetele.

FAIRTRADE

2001. aastal kasutusele võetud rahvusvaheline sertifitseerimismärk, mida saavad kanda tooted, milles on kasutatud Fairtrade'i standarditega sertifitseeritud toorainet. Märgis lubab, et tootjatele on makstud lepingutega sätestatud miinimumhinda, ja lisatasu kogukonna arenguks (näiteks koolide, teede, kaevude, kanalisatsiooni või muu sellise tarbeks). Tootja omakorda peab oma töötajatele maksma õiglast palka, tagama keskkonnasäästliku tootmise ja töötajatele paremad töötingimused ega või kasutada laps- või orjatööjõudu. Maailmas on müügil üle 30 000 Fairtrade'i märgisega toote. Märgis on ka kolmel Eesti tootja poolt valmistatud tootel, mis on tehtud omakorda juba sertifitseeritud toorainest: šokolaaditootja Chocolala toodetel, OÜ Loodusväe mahenäksidel ja Friends' Textile'i meestesokkidel.

WFTO

Peamiselt käsitöölise rühmi liitev organisatsioon, et toetada tõrjutud kogukondi ja säilitada traditsioonilisi oskusi. Märgis lubab, et tootjatele on makstud õiglast hinda ja lisatasu, töötajatel peavad olema riiklikult kehtestatud sotsiaalsed hüvitised, töötajaid koheldakse võrdselt, ei diskrimineerita, looduslikke kahjusid minimeeritakse ja eelistatakse maheviljelusmeetodeid. Märgist kannavad peamiselt käsitöötooted ja ehted.

UTZ CERTIFIED

UTZ Certified keskendub põllumeeste harimise kaudu tootlikkuse suurendamisele ja toodangu kvaliteedi parandamisele. Tulemuseks on talunike suurem sissetulek ja kogukondade jätkusuutlikkus. UTZ ei taga talunikele toodangu eest miinimumhinda, lisatasude maksmine pole sätestatud ning talunike ühistud pole UTZ Certified'i valitsemisstruktuuris esindatud. UTZ Certified'i tooted on kakao, kohv, tee ja pähklid ning UTZ Certified'i märgist kannavad ka Kalevi šokolaadid. Registreerimine on lihtne ja talunikele pakutakse juhtimiskoolitust. Maailmas on saadaval üle 10 000 toote.

RAINFOREST ALLIANCE

Rainforest Alliance'i tähelepanu keskpunktis on loodusliku liigirikkuse säilitamine ja kestliku põllumajanduse korraldamine, mis tagaks arengumaade põllupidajatele eluks vajalike vahendite olemasolu ja parema elujärje. Rainforest Alliance'i märgist kannavad peamiselt banaanid, ananassid, šokolaad, kohv ja tee, aga ka näiteks šokolaadiümbrisega jäätised.

Aastast 2013 koordineerib õiglase kaubanduse alast tegevust Eestis MTÜ Mondo, vedades projekte, liites õiglase kaubanduse sõpru ning tähistades õiglase kaubanduse päeva mais ja nädalat oktoobris. Paaril möödunud aastal keskendusime šokolaadile, rääkides õiglasest ja jätkusuutlikust kakaokasvatamisest ning šokolaaditootmise telgitagustest. 2015. aastal andsid 12 000 eestimaalast allkirja kampaanias „Make Chocolate Fair!“, mis seisis õiglasema šokolaadi tootmise eest. Praegu keskendume õiglaselt toodetud troopilistele puuviljadele, eriti banaanidele, et need Eestis kättesaadavaks ja nõutuks teha.

MTÜ Mondo julgustab poode võtma oma valikusse rohkem õiglase kaubanduse tooteid ja eriti troopilisi puuvilju ning teeb teavitustööd ka tarbijate seas, et õiglase kaubanduse tooted leiaksid oma koha meie toidukorvis. Koos 19 organisatsiooniga maailma eri paikadest töötame kampaania „Make Fruit Fair“ raames koos väiketootjate ja istandustöölise ametühingutega Aafrikast, Ladin-Ameerikast ja Kariibi mere riikidest, et parandada elu- ja töötingimusi sadadel tuhandetel inimestel, kes kasvatavad, korjavad ja pakendavad troopilisi vilju, mida me poodidest iga päev ostame. Vt makefruitfair.org/et ja fairtrade.ee.

Trükis valmis projekti „Make Fruit Fair“ raames, mida rahastavad osaliselt Euroopa Liit ja Kodanikuühiskonna Sihtkapital (KÜSK).

Trükise eest vastutab MTÜ Mondo ja seda ei saa mitte mingitel tingimustel käsitleda Euroopa Liidu või KÜSK-i seisukohti peegeldavana.

